

содержания учебной деятельности воспитанников детского хореографического коллектива на принципах компетентностного подхода. Выявлено, направления усовершенствования содержания учебной деятельности воспитанников детского хореографического коллектива : разработывание программы индивидуальных занятий с воспитанниками детского хореографического коллектива линейно-концентрическим способом с учетом компетентностного подхода; разработывание учебной программы по внешкольному образованию художественно-эстетического направления Театра народного танца "Краски" Полтавской детской музыкальной школы №1 (10 лет обучения); разработывание методических рекомендаций относительно организации деятельности балетмейстера в детском хореографическом коллективе.

Ключевые слова: учебная деятельность, учеба, хореография, компетентностный подход, компетентность, детский хореографический коллектив.

BULANA K. M. Improvement of maintenance of educational activity of pupils of child's choreographic collective on principles of competence approach.

The article describes one of the didactic conditions for organizing the educational activities of the pupils of the children's choreographic team - improving the content of the educational activities of the pupils of the children's choreographic team based on the competence approach. The directions of improvement of the content of educational activity of the pupils of the children's choreographic collective are revealed: development of the program of individual lessons with the pupils of the children's choreographic collective in a linear-concentric way taking into account the competence approach; development of curriculum for extracurricular education of artistic and aesthetic direction of the Barva Folk Dance Theater of Poltava Children's Music School №1 (10 years of study); development of methodological recommendations for organizing the activities of the choreographer in the children's choreographic team.

Keywords: educational activity, training, choreography, competence approach, competence, children's choreographic team.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-147.2020.02>

УДК 378.052:379.8+326.4(045)

Василишина Н. М.

ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ В КРОС-КУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Результати проведеного педагогічного дослідження розкривають одну з найбільш актуальних у сучасній вищій школі України проблем, яка стосується професійної підготовки фахівців сфери туризму, конкурентоздатних як на вітчизняному, так і на ще більш вимогливому світовому ринку праці. Мета нашого дослідження полягала в аналізі аспектів професійної, комунікативної та загальнокультурної компетентностей фахівців сфери туризму у процесі міжкультурної взаємодії.

Як наслідок, на основі вивчення й аналізу наукової літератури нами було: встановлено, що загальнокультурна компетентність фахівця сфери туризму є важливим компонентом гуманітарної культури майбутнього фахівця сфери туризму; схарактеризовано трьох-компонентну структуру загальнокультурної компетентності, яка складається із когнітивного, ціннісно-орієнтаційного та комунікативно-діяльнісного компонентів.

У ході дослідження було представлено термінологічний апарат професійної компетентності. Так, поняття “загальна компетентність фахівців сфери туризму” – це здатність особистості до аналізу, синтезу, загальні знання, здатність до самостійного навчання, співпраці й комунікації, цілеспрямованість, лідерські риси, організованість і здатність до планування. Поряд із загальною компетентністю будь-якого фахівця, нами була виокремлена “компетентність професійна”, яка поєднує особливості, необхідні певні знання, досвід, особистісні якості притаманні певному виду діяльності. А також було визначено, що “професійно-комунікативна компетентність фахівців туристської індустрії” вимагає наявність комунікативно – важливих знань, умінь і певних якостей особистості.

Ми дійшли висновку, що одним із важливих завдань сьогодення є підготовка фахівців нового профілю з різнобічними та глибокими професійними знаннями і вміннями, здатних до постійного саморозвитку для здійснення продуктивного професійного спілкування у міжкультурному просторі.

Ключові слова: модернізація, професійна підготовка, вища школа, компетентність, комунікативна компетентність, фахівці сфери туризму, загальнокультурна компетентність, структура загальнокультурної компетентності.

Актуальність педагогічного дослідження детермінується тим, що геополітична спрямованість сучасного цивілізаційного процесу визначається його глобалізацією, зростанням значущості гуманітарної сфери, високих інформаційних технологій, постіндустріальних принципів суспільного розвитку, підвищенням ролі інтелектуального капіталу та менеджменту, соціальних і гуманітарних чинників економічного прогресу, утвердженням пріоритетності базових засад сталого розвитку.

Від стану освіти і науки та від ефективності державної політики у цих сферах залежить вирішення завдання консолідації українського суспільства, формування єдиного гуманітарного, інтелектуального, інформаційного і культурного простору, залежить те, чи зможе Україна посісти гідне місце в сучасному світі. Одним з найважливіших стратегічних завдань на сучасному етапі модернізації системи вищої освіти України є забезпечення якості підготовки фахівців на рівні міжнародних вимог [1, 7]. Внаслідок цього, інтегрування в Європейський освітній простір, запровадження основних положень Болонського процесу передбачає врахування національних підходів до організації навчання, змісту освіти, традицій у підготовці майбутніх фахівців з вищою освітою [1].

Саме тому сфера туризму, яка охоплює важливі галузі розвитку суспільства, набуває державного значення. На міжнародному та урядових рівнях відбулося переосмислення ролі туризму в освітньому, культурологічному, соціально-економічному, політичному житті народів як важливої умови ознайомлення громадян різних країн з досягненнями цивілізації, світовими скарбами духовної та матеріальної культури. У зв'язку з цим суттєвої трансформації зазнали функції професійної діяльності фахівців сфери туризму, що зумовило необхідність модернізації системи їхньої професійної підготовки [3, 4].

Підготовка фахівців для сфери туризму є важливою складовою сучасної системи професійної освіти, концептуальні положення якої висвітлені у законах України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, Національній доктрині розвитку освіти, Державній національній програмі “Освіта” (“Україна

XXI століття”), а також Державній програмі розвитку туризму на 2002–2010 роки [3, 4].

Враховуючи актуальність проблеми професійної підготовки сучасних фахівців сфери туризму, вважаємо за необхідне окреслити *мету нашого дослідження*, яка полягає у аналізі аспектів компетентності, загальнокультурної компетентності фахівців сфери туризму. На основі виділеної мети, *завдання нашої наукової розвідки* є наступними: *по-перше*, прослідкувати стан вирішення питання компетентності у сучасній науковій літературі; *по-друге*, представити структуру загальнокультурної компетентності фахівців сфери туризму.

Реалізацію поставленої мети почнемо з того, що соціально-економічні зміни в Україні, процеси глобалізації, інтеграції та інформатизації суспільства, наміри нашої держави щодо входження до Європейського освітнього простору зумовили необхідність розширення міждержавних відносин як на офіційному рівні, так і на рівні спілкування між людьми.

Дослідженню проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців завжди приділялася належна увага, зокрема, таким її аспектам, як: методологічні основи неперервної професійної освіти (С. У. Гончаренко, І. А. Зязюн, В. Г. Кремень, Н. Г. Ничкало); сучасні педагогічні технології навчання (В. П. Беспалько, С. О. Сисоєва); впровадження компетентнісного підходу у сучасній освіті (О. В. Овчарук, О. І. Пометун, О. Я. Савченко); професійна підготовка фахівців у вищій школі (А. М. Алексюк, В. І. Бондар); теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців сфери туризму (В. К. Федорченко); організація навчально-виховного процесу в закладах туристичного спрямування (І. В. Зорін, В. О. Квартальнов, Л. І. Поважна, Н. А. Фоменко). Вивчалася і роль іноземних мов у професійній підготовці майбутніх фахівців, зокрема: менеджерів зовнішньоекономічної діяльності (Н. Л. Замкова, Н. В. Логутіна), юристів (Л. Б. Котлярова), студентів факультету фізичного виховання (Л. І. Морська), курсантів-прикордонників (Т. В. Вакалюк), студентів вищих технічних навчальних закладів (О. Б. Тарнопольський), фахівців морського флоту (С. В. Козак), лікарів (О. П. Петрашук), фахівців сфери туризму (Л. В. Сакун) [3, 4, 5, 6, 7].

На основі теоретичного аналізу показано, що існують різні тлумачення понять “компетентність” та “компетенція”, іноді вони ототожнюються. Поняття “*компетентність*” трактується науковцями як: специфічна здібність, яка дозволяє ефективно вирішувати типові проблеми й завдання, що виникають у реальних ситуаціях повсякденного життя, вміння вирішувати окреслене коло завдань у професійних видах діяльності (А. А. Бодальов); здатність до виконання діяльності, яка передбачає постійне оволодіння новою інформацією та оновлення знань, що дає можливість успішно розв’язувати професійні завдання в конкретних умовах (М. А. Чошовов); інтелектуально й особистісно обумовлений досвід соціально-професійної життєдіяльності людини, який базується на знаннях (І. О. Зимня); готовність на професійному рівні виконувати посадові та фахові обов’язки відповідно до сучасних світових вимог і стандартів (В. Г. Афанасьєв) [3, 4, 7].

Важливою професійно-значущою характеристикою компетентного

фахівця сфери туризму є *комунікативна компетентність*, яка, відповідно до визначення В. П. Черевко, розглядається у дисертації як інтегральна якість особистості, що синтезує в собі загальну культуру спілкування та її особливі прояви у професійній діяльності. У процесі дослідження визначено, що комунікативна компетентність майбутнього фахівця сфери туризму визначається іншомовною комунікативною, професійною, стратегічною та соціальною компетенціями [4].

Іноземна мова для фахівця сфери туризму – це один із інструментів, який допомагає не тільки діяти, переконувати, приймати рішення, а й створювати сприятливу ділову атмосферу, розуміти культуру представника іншої країни та менталітет його народу. Здатність якісно здійснювати професійне іншомовне спілкування значною мірою сприяє підвищенню конкурентноздатності фахівців сфери туризму на ринку праці [3].

На нашу думку, загальнокультурна компетентність майбутнього фахівця сфериту ризму складається із таких аспектів, як:

- *смысловий аспект* (адекватне осмислення ситуації на підґрунті наявних культурних зразків, оцінювання таких ситуацій);
- *проблемно-практичний аспект* (адекватність розпізнання ситуації, постановки й ефективного розв’язання цілей, завдань, норм у певній ситуації);
- *комунікативний аспект* (адекватне спілкування, в тому числі й професійне, з урахуванням відповідних культурних зразків спілкування та взаємодії) [2, 11].

Отже, майбутній фахівець сфери туризму має загальнокультурну компетентність, якщо вона здатна до адекватного осмислення, практичного вирішення та комунікативного вираження ситуацій, що не лише відповідають її професійній діяльності, але й виходять за межі професійної сфери.

Крім того, якщо в професійній компетентності важливу (але не єдину) роль відіграє проблемно-практичний аспект, то для загальнокультурної компетентності більш важливими є смысловий і комунікативний аспекти.

Перш за все, охарактеризуємо поняття “загальнокультурна компетенція” загалом. Так, А. Хуторський визначає загальнокультурні компетенції як характеристики особистості, які демонструють пізнання та досвід діяльності в питаннях національної та загальнолюдської культури, знання основ життя людини та людства, культурологічних основ сімейних, соціальних, суспільних явищ і традицій, побутової та культурно-дозвільної сфери, а також досвід засвоєння наукової картини світу [10].

У дисертаційному дослідженні О. Пахомової загальнокультурна компетенція визначається як знання культури України та світового мистецтва, розвинена культура мови та поведінки, уміння жити у соціумі згідно з культурними нормами та правилами, знання сутності педагогічної культури та вміння здійснювати професійну діяльність згідно з нормами та правилами педагогічної культури [11].

На думку М. Синякової, загальнокультурна компетенція у складі базових компетенцій є певним чином первісною та фундаментальною складовою для таких утворень, як професійна готовність, професійна компетентність, професіоналізм, майстерність, індивідуальна творчість. Загальнокультурна

компетенція, на відміну від інших компетенцій, має більш усталений характер. Якщо професійна компетенція може бути недовговічною, то базові компетенції людина несе через усе життя, маючи можливість будувати на їх підґрунті свій новий професійний образ. Тому, підкреслює дослідниця, загальнокультурна компетенція може розглядатися як основа формування професійної мобільності спеціаліста [9].

Доцільною до нашого дослідження є запропонована С.Троянською трьохкомпонентна структура загальнокультурної компетентності, яка складається із когнітивного, ціннісно-орієнтаційного та комунікативного компонентів, яку охарактеризуємо з урахуванням власних уточнень і доповнень [10].

Так, *когнітивний компонент* відповідає такій формі засвоєння продуктів культури, як вивчення, розуміння культури згідно з її знанневою характеристикою: “комплекс знань”, “сукупність інтелектуальних елементів” [10]. Підкреслимо, що когнітивний компонент загальнокультурної компетентності визначає її пізнавальну спрямованість, тому що універсальний характер культури як цілісної системи є синтезом онтологічних, гносеологічних, аксіологічних проблем (тобто проблем соціальної діяльності, міжособистісних відносин, особистісного саморозвитку, світоглядних проблем, міжкультурних відносин), розв’язання яких зумовлене рівнем загальнокультурної компетентності. *Ціннісно-орієнтаційний компонент*, що характеризується рівнем засвоєння культурно-освітнього простору, передбачає залучення до культури як засобу передачі цінностей шляхом переживання у процесі духовного спілкування, де культура розуміється як система продукування духовних цінностей, специфічний спосіб мислення, почуття, реалізація вищих цінностей. Цей компонент має емоційно-ціннісну спрямованість, оскільки засвоєння продуктів культури передбачає їх почуттєве сприйняття, емоційне та ціннісне ставлення до них [10]. Отже, засвоєний культурний простір у структурі загальнокультурної компетентності не лише характеризує ступінь орієнтації особистості в джерелах духовної та матеріальної культури, але й визначає зміст уявлень і відношення до еталонів і цінностей, втілених у філософських і наукових ідеях і концепціях, витворах мистецтва. *Комунікативно-діяльнісний компонент* відповідає операційно-поведінковій спрямованості, таким способам засвоєння культури як навчання та співтворчості, що закріплено у визначеннях культури як форми поведінки, способів людської діяльності, системи збереження та передачі культурно-соціального досвіду [10].

У рамках нашого дослідження, вважаємо, що *загальнокультурні компетенції майбутнього фахівця сфери туризму* – це його обізнаність у колі питань, що охоплюють різні аспекти культури (особливості національної та загальнолюдської культури; духовно-моральні основи життя людини та людства, окремих народів; культурологічні основи родинних, соціальних, суспільних явищ і традицій; роль науки та релігій у житті людини, їх вплив на світ; компетенції в побутовій і культурно-дозвільній сферах), а також усвідомлення культурної значущості туристичної діяльності, знання і досвід такої діяльності.

Отже, результати педагогічного дослідження засвідчили, що проблема

ефективної професійної підготовки фахівців сфери туризму детермінована такими чинниками, як:

- по-перше, молода туристська галузь потребує кваліфікованих фахівців;
- по-друге, згідно із законодавством України вона, як одна з пріоритетних, вимагає підвищення вимог до її працівників;
- по-третє, надзвичайна вимогливість самої сфери діяльності, для досягнення успіху в якій необхідно володіти багатьма здібностями, навичками, уміннями, працездатністю і певним талантом.

Варто зазначити, що дане дослідження не вичерпує всіх аспектів означеної проблеми. Подальшого розгляду потребують механізми становлення професійної культури майбутнього фахівця сфери туризму, а також сучасні технології формування крос-культурних компетенцій.

Використана література:

1. Артёмов І. В., Вашук О. М. А Концептуальні та правові основи формування Європейського освітнього простору : навчальний посібник / за ред. Ф. Г. Вашука, В. І. Лугового. Ужгород : ЗакДУ, 2011. 435 с.
2. Біла О. О., Гуменникова Т. Р., Кічук Я. В. Компетентність саморозвитку фахівця: педагогічні засади формування у вищій школі. Київ : ІДГУ, 2007. 236 с.
3. Галицька М. М. Деякі аспекти формування комунікативної компетенції менеджерів туризму у процесі вивчення іноземних мов. *Наука і сучасність* : зб. науков. праць НПУ ім. М. П. Драгоманова. Київ : Логос, 2003. Т. 41. С. 90-96.
4. Галицька М. М. Готовність до іншомовного спілкування як необхідна складова процесу вивчення іноземних мов у вищих навчальних закладах сфери туризму : зб. науков. праць Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького. Хмельницький, 2004. № 29. Ч. II. С. 44-46.
5. Зубчевська С. Проблема формування загальнокультурної компетентності у студентів аграрного коледжу : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. 2013. Ч. 2. С. 158-163.
6. Зязюн І. Гуманістична стратегія теорії і практики навчального процесу. *Рідна школа*. 2000. № 8. С. 8-13.
7. Ничкало Н. Г. Розвиток професійної освіти і навчання в контексті європейської інтеграції. *Педагогіка і психологія*. 2008. № 1. С. 57-61.
8. Пахомова О. В. Формування професійної компетентності майбутніх учителів філологічних дисциплін у процесі загальнопедагогічної підготовки : дис. ... ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 "Теорія та методика професійної освіти" / О. В. Пахомова. Кривий Ріг, 2011. 271 с.
9. Синякова М. Г. Основные подходы к определению сущности общекультурной компетентности бакалавра менеджмента. *Международный журнал экспериментального образования*. 2010. № 9. С. 24-25.
10. Троянская С. Л. Развитие общекультурной компетентности студентов средствами музейной педагогики: На примере подготовки будущих педагогов : дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.01 "Общая педагогика, история педагогики и образования" / С. Л. Троянская. Ижевск, 2004. 190 с.
11. Яблоков С. В. Формування загальнокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови засобами інноваційних технологій: дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 "Теорія та методика професійної освіти" / С. В. Яблоков. Вінниця, 2016. 298 с.

References:

- [1] Artomov I. V., Vashchuk O. M. A Kontseptualni ta pravovi osnovy formuvannia Yevropeiskoho osvithnoho prostoru : navchalnyi posibnyk / za red. F. H. Vashchuka, V. I. Luhovoho. Uzhhorod : ZakDU, 2011. 435 s.
- [2] Bila O. O., Humennykova T. R., Kichuk Ya. V. Kompetentnist samorozvytku fakhivtsia: pedahohichni zasady formuvannia u vyshchii shkoli. Kyiv : IDHU, 2007. 236 s.

- [3] Halytska M. M. Deiaki aspekty formuvannia komunikatyvnoi kompetentsii menedzheriv turizmu u protsesi vyvchennia inozemnykh mov. *Nauka i suchasnist* : zb. naukov. prats NPU im. M. P. Drahomanova. Kyiv : Lohos, 2003. T. 41. S. 90-96.
- [4] Halytska M. M. Hotovnist do inshomovnoho spilkuvannia yak neobkhidna skladova protsesu vyvchennia inozemnykh mov u vyshchyykh navchalnykh zakladakh sfery turizmu : zb. naukov. prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy im. B. Khmelnytskoho. Khmelnytskyi, 2004. № 29. Ch. II. S. 44-46.
- [5] Zubchevska S. Problema formuvannia zahalnokulturnoi kompetentnosti u studentiv aharnoho koledzhu : zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. 2013. Ch. 2. S. 158-163.
- [6] Ziaziun I. Humanistychna stratehiia teorii i praktyky navchalnoho protsesu. *Ridna shkola*. 2000. № 8. S. 8-13.
- [7] Nychkalo N. H. Rozvytok profesiinoi osvity i navchannia v konteksti yevropeiskoi intehratsii. *Pedahohika i psykhohiia*. 2008. № 1. С. 57-61.
- [8] Pakhomova O. V. Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnykh uchyteliv filolohichnykh dystsyplin u protsesi zahalnopedahohichnoi pidhotovky : dys. ... stupenia kand. ped. nauk: spets. 13.00.04 "Teoriia ta metodyka profesiinoi osvity" / O. V. Pakhomova. Kryvyi Rih, 2011. 271 s.
- [9] Sinyakova M. G. Osnovnye podhody k opredeleniyu sushnosti obshekulturnoy kompetentnosti bakalavra menedzhmenta. *Mezhdunarodnyj zhurnal eksperimentalnogo obrazovaniya*. 2010. № 9. S. 24-25.
- [10] Troyanskaya S. L. Razvitie obshekulturnoy kompetentnosti studentov sredstvami muzejnoj pedagogiki: Na primere podgotovki budushih pedagogov : dis. kand. ped. nauk: spec. 13.00.01 "Obshaya pedagogika, istoriya pedagogiki i obrazovaniya" / S. L. Troyanskaya. Izhevsk, 2004. 190 s.
- [11] Iablokov S. V. Formuvannia zahalnokulturnoi kompetentnosti maibutnykh uchyteliv inozemnoi movy zasobamy innovatsiinykh tekhnolohii: dys. na zdobuttia nauk.stupenia kand.ped.nauk: spets. 13.00.04 "Teoriia ta metodyka profesiinoi osvity" / S. V. Yablokov. Vinnytsia, 2016. 298 s.

ВАСИЛИШИНА Н. М. Профессиональные компетентности будущих специалистов сферы туризма в кросс-культурной среде.

Результаты проведенного педагогического исследования раскрывают одну из наиболее актуальных в современной высшей школе Украины проблем, которая касается профессиональной подготовки специалистов сферы туризма, конкурентоспособных как на отечественном, так и на еще более требовательном мировом рынке труда. Цель нашего исследования заключалась в анализе аспектов профессиональной, коммуникативной и общекультурной компетентности специалистов сферы туризма в процессе межкультурного взаимодействия.

Как следствие, на основе изучения и анализа научной литературы нами было установлено, что общекультурная компетентность специалиста сферы туризма является важным компонентом гуманитарной культуры будущего специалиста сферы туризма; охарактеризовано трех-компонентную структуру общекультурной компетентности, которая состоит из когнитивного, ценностно-ориентационного и коммуникативно-деятельностного компонентов.

В ходе исследования был представлен терминологический аппарат профессиональной компетентности. Так, понятие "общая компетентность специалистов сферы туризма" - это способность личности к анализу, синтезу, общие знания, способность к самостоятельному обучению, сотрудничеству и коммуникации, целеустремленность, лидерские качества, организованность и способность к планированию. Наряду с общей компетентностью любого специалиста, нами была выделена "компетентность профессиональная", которая сочетает особенности, необходимые определенные знания, опыт, личностные качества присущие определенному виду деятельности. А также было определено, что "профессионально-коммуникативная компетентность специалистов туристской индустрии" требует наличия коммуникативно – важных знаний, умений и определенных качеств личности.

Мы пришли к выводу, что одной из важных задач сегодня является подготовка специалистов нового профиля с разносторонними и глубокими профессиональными знаниями и умениями, способных к постоянному саморазвитию для осуществления продуктивного профессионального общения в межкультурном пространстве.

Ключевые слова: модернизация, профессиональная подготовка, высшая школа, компетентность, коммуникативная компетентность, специалисты сферы туризма, общекультурная компетентность, структура общекультурной компетентности.

VASYLYSHYNA N. M. Professional competences of future tourism specialists in cross-cultural environment.

The results of the conducted pedagogical research reveal one of the most urgent problems in the modern higher education institution of Ukraine, which concerns the professional training of tourism professionals, who are intended to be competitive both in the domestic and even more demanding world labor market. The purpose of our research was to analyze aspects of professional, communicative and cultural competences of tourism professionals in the process of intercultural interaction.

As a result, on the grounds of the scientific literature study and analysis, we have: established that the cultural competence of a tourism specialist is an important component of their humanitarian culture; characterized a three-component structure of general cultural competence, consisting of cognitive, value-oriented and communicative-activity components.

During the study, a terminological apparatus of professional competence was presented. Thus, the concept of "overall competence of tourism professionals" is the ability of the individual to analyze, synthesize, general knowledge, the ability to self-study, collaboration and communication, purposefulness, leadership, organization and planning ability. Along with the general competence of any specialist, we have singled out "professional competence", which combines the features, required certain knowledge, experience, personal qualities inherent in a certain type of activity. It was also determined that the "professional and communicative competence of professionals in the tourism industry" requires the presence of communicatively important knowledge, skills and certain qualities of the specialist.

We have come to the conclusion that one of the important tasks of today is to prepare specialists in a new profile with diverse and deep professional knowledge and skills, who are also capable of continuous self-development aimed at productive professional communication in the intercultural environment.

Keywords: *modernization, vocational training, higher education, competence, communicative competence, specialists in tourism, general cultural competence, structure of general cultural competence.*

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-147.2020.03>

УДК 371.388.8

Ващенко Л. С.

ФЕНОМЕН ДОДАТКОВОГО НАВЧАННЯ (РЕПЕТИТОРСТВО): ПРИЧИНИ ТА РЕЗУЛЬТАТИ

У статті подано аналіз результатів опитування різних груп респондентів – старшокласників, першокурсників та батьків щодо організації додаткового навчання (репетиторства) учнів закладів загальної середньої освіти. В останні десятиліття репетиторство стає більш масштабним і значимим в нашій країні. Водночас дослідження зарубіжних вчених свідчать про те, що не завжди додаткові заняття є ефективними. Визначальним фактором успішного навчання в школі є ставлення учнів до навчання, мотивація